

RECYKLACÍ A POZITIVNÍM PŘÍSTUPEM K NOVÝM, KRÁSNĚJŠÍM VÝROBKŮM ANEB NOVÝ ROZMĚR PRACOVNÍCH ČINNOSTÍ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

RECYCLING TO AND A POSITIVE APPROACH TO NEW, MORE BEATIFUL PRODUCTS OR A NEW DIMENSION TO WORK ACTIVITIES FOR PRIMARY SCHOOL

ADÉLA JAŠÍČKOVÁ

Resumé

Práce je napsána na základě dnešní problematiky ekologie a trendu výroby užitečných i dekorativních výrobků, které jsou vytvořeny z již použitých věcí, komponentů, jež bychom normálně vyhodili. Jedná se o soubor návrhů výrobků, které jsou jak ze dřeva, z kovu, tak právě z použitých kompozit. Zabývám se zde nejdříve teoretickou stránkou, která nás přiblíží k zařazení tématu pracovních činností do RVP ZV, tak k vysvětlení základních dílčích úkolů k výrobě výrobků. V druhé části představuji postupy práce a výroby, technické výkresy a ukázky přímo již vyrobených technických objektů. Tato práce může posloužit pedagogům jako námět pro další práci v technických dílnách s žáky 2. stupně.

Abstrakt

The Bachelor thesis is written on the basis of today's environmental issues and the trend of production of useful and decorative products, which are created from used things, components which would normally be thrown out. This is a set of product design, which are made of wood, metal, and being of the used composite. First I deal with the theoretical aspects that bring us closer to the inclusion of the topic of work activities into FEP and to explain basic subtasks for production. The second part presents the methods of work and production, technical drawings and samples directly already produced technical objects. This work may help teachers as the basis for further work in technical workshops with pupils 2nd grade.

Návrhy výrobků pro základní školy z technických a přírodních materiálů

Dnešní svět je zahlcen různými přístroji a roboty, které většinou dokážou spoustu práce udělat za nás nebo dokonce ji udělají všechnu. Mnoho z nás si na tento komfort již zvyklo a jen málokdo jej nyní hodlá opustit a vrátit se ke starým osvědčeným a miliony let používaným metodám. Jak se říká, „pokrok nezastavíš“, ale pokud se nenaučíme úplné základy, mohl by se pokrok zastavit? Je třeba si uvědomit, že pokud děti nenaučíme to, co se osvědčilo za celá tisíciletí, náš „velký posun“ může během pár generací skončit tam, kde jsme nechtěli. Řemeslná výroba, je již poněkud zastaralá, ale některé pracovní operace a postupy jsou jedinečné a nedokáže je nahradit žádný stroj. Děti je třeba neustále něco učit a vštěpovat jim dovednosti, aby vůbec měli o něco zájem.

Práce v dílně velmi dobře rozvíjí jemnou i hrubou motoriku, technické a logické myšlení. Rozhodla jsem se tedy, vytvořit návrhy výrobků, které by mohly inspirovat také ostatní pedagogy. Jedná se o kombinaci různých materiálů i již hotových komponentů, které by výuku mohly zpestřit, určitým způsobem skloubit dohromady více dovedností a žáci tak mohou dostat nový náhled na to, jak mohou být již jednou použité technické komponenty užitečné při konstruování nových výrobků, jako jsou například: rámeček ze dřeva a větviček,

dřevěná hrací kostka, svícen ze špalku, věšák z příboru, věšák na kravaty, příborník z plechovek, iniciála z plechu nebo taburetka z pneumatiky.

Inspirace k tvorbě výrobků

Již dlouho jsem chtěla začít vyrábět výrobky tohoto charakteru, sledovala jsem trendy a nápady na internetových stránkách. Téma bakalářské práce tak pro mne bylo jasnou volbou, přípravu práce se dřevem i s kovem jsem měla za sebou, práce v dílně mě velice naplňovala, takže jsem začala na internetu hledat jednoduché výrobky, které zvládnou vyrobit i děti, nejsou náročné na materiál, protože se většinou jedná o kousek dřeva, použitou plechovku či lžičku.

Výroba výrobků

Jako první jsem se rozhodla vyrobit hrací **dřevěnou hrací kostku**. Vždy je třeba děti motivovat a zaujmout, proto je dobré, když je oslovíte něčím, co jim může být užitečné nebo jim to bude dělat radost. Přitom se však naučí pracovat přesně a souměrně.

Obr. 1 Hrací kostka Obr. 2 Rámeček ze dřeva a větviček

Rámeček ze dřeva a větviček znázorňuje použití také jiného typu dřeva, nemusí vše být ořezáno přesně na milimetry a dokonale padnout. Vidíme zde kontrast symetrie a absolutního přírodního rozmaru, kdy potřebujeme složit rámeček ze čtyř přesně nařezaných kusů dřevěných hranolků a poté na něj libovolně podle své fantazie a estetického cítění nalepíme pomocí tavné pistole různě tvarované, krátké, dlouhé větvičky. Děti se takto naučí, že ne vždy k sobě musí patřit právě jen souměrné věci, fantazii se meze nekladou a ne vždy musíme násilně přetvářet věci, které již krásné dávno jsou.

Obr. 1 Svícen ze špalku

Svícen ze špalku, je velkou ukázkou toho, že z kusu surového špalku může člověk sám svýma rukama a pomocí klasických metod, bez průmyslové výroby, vytvořit krásnou a praktickou věc. Stačí vzít špalek z jakého koliv dřeva, bez suků, který má vlastnosti měkkých dřevin. Poté jej zkrátit na požadovanou délku, pilkou uříznou ze špalu rovné dno svícnu, vyřezat střed, na vzniklý dutý válec namalovat jednoduchý tvar, jako například stromeček a jemně vyvrtat malým vrtákem po obrysu stromečku dírky, přilepíme dno svícnu, dáme do něj malý skleněný kalíšek, z důvodu zabránění vzplanutí svíčky a máme hotovo. Vždy je třeba dětem vysvětlit, proč děláme určité věci tak jak je děláme, a proč je třeba dbát bezpečnosti.

Obr. 2 Příborník z plechovek

Obr. 3 Věšák z příboru

Koho by napadlo, že **lžička** může posloužit i **jako věšák**? Je to velmi originální a máme j každý doma. Podklad na který lžičku připevníme může mít různé tvary, ne jen srdíčko, jako jsem vyrobila já. Děti si mohou navrhnout své vlastní a takováto interakce je u dětí k nezaplacení, hned si k výrobku vytvoří osobní vztah, protože je právě takový, jaký se jim bude líbit.

Příborník z plechovek je jedna z těžších věcí na výrobu. Zde rozvíjíme logické myšlení, umístěním plechovek, jelikož musí dosedat až na stůl, aby se příborník nekýval, žáci mají za úkol vymyslet jak plechovky k dřevěnému prkénku přichytit. Příborník si mohou sami vyzdobit a vymyslet uchycení ucha na přenos. Žáci mají také za úkol pilně sbírat doma plechovky, což v rámci přípravy utužuje jejich zodpovědnost a jejich přípravu na hodinu.

Věšák na kravaty nebo šátky. Jelikož si děti málokdy mohou dovolit koupit dárek, můžeme je inspirovat výrobou věšáku na kravaty pro tatínka nebo věšákem na šátky pro maminku. Často zapomínáme děti učit i určitým druhům chování, jako je laskavost nebo radost z radosti druhých. Žáci tak získají i určité sociální a morální návyky. Ne vždy nás potěší, když si něco jen koupíme, ale když si něco vyrobíme potěší nás to vždycky, ať už je to cokoliv.

Iniciála z plechu. Žáci mohou porovnat chování kovu a dřeva při řezání. Názorně zjistí, proč se na rozdílný materiál používají rozdílné nástroje a jak a proč upínat řezanou plochu přímo k čelistem svěráku a další.

Iniciála symbolizuje osobní motivaci žáků. Vyrobí si něco pro sebe, co má pro ně osobní význam.

Obr. 4 Věšák na kravaty Obr. 5 Iniciála z plechu

Taburetky z pneumatiky je ve výrobě náročnější na čas a materiál. V prostředí školní dílny ji však není problém vyrobit. Potřebujeme starou pneumatiku, dva kusy překližky na sedací část a dno, tři nebo čtyři špalky na nohy taburetky, molitan a látku. Očalouníme sedací část, pneumatiku a dno taburetky, tady si žáci vyzkouší novou činnost, ke které se jen tak nedostanou, čalounictví. Já osobně jsem se po prvním očalounění taburetky do této činnosti doslova zamilovala. Ke dnu pomocí vrutů přišroubujeme nohy, pneumatiku vyztužíme klíny, do kterých pak přes pneumatiku vruty připevníme nejprve sedací část a poté dno s nožkami. Vypadá to opravdu hezky a žáci si taburetku mohou vystylizovat jak budou chtít.

Obr. 8 Taburetky z pneumatiky

Závěr

Jak už jsem zmínila na začátku. Bakalářská práce, jež jsem navrhla, má sloužit jako výukový materiál, jímž se pedagogové vyučující pracovní činnosti, mohou inspirovat k aplikaci nových výrobků ve výuce. V práci jsou obsaženy didaktické zásady pro výuku pracovních činností, teorie pracovních postupů, ukázky a popisy nástrojů a strojů, jež můžeme při práci využívat. Hlavní praktická část, je však tak trochu nekonvenční. Jedná se o použití spojení přírodních a technických materiálů v jednom výrobku. Jeho smyslem je, aby se žáci oprostili od zavedené přímé práce jen se dřevem nebo kovem, ale aby dokázali tyto dva prvky propojit v jeden kompatibilní výrobek. Žákům se mohou otevírat nové obzory, stimuluje se tak jejich fantazie a propojování nesourodého v sourodé. V dnešní době jsme natolik zvyklí již všechno dostávat už hotové, že nám přijde zbytečné zkoumat, jak se věci mají.

Při konstruování výrobků, jsem se inspirovala dvěma odlišnými způsoby vzniku produktů naší ruční výroby. Takzvaným „ekohitem“ výroby ze starých či již použitých výrobků, které pro většinu lidí již nemají žádnou cenu a končí na skládkách. Cílem je, probudit v žácích ekologické cítění, při využívání těchto nepotřebných věcí a ukázat, že i z nich se může znovuzrodit krásný, třeba i praktický dárek či vybavení do domácnosti. Druhý způsob je výroba přímo ze surového materiálu, aby žáci měli možnost vyzkoušet výrobu téměř od prvopočátku. Použila jsem zde těchto pár netradičních komponentů, jako je třeba lano, lžička, plechovky nebo rovnou celé poleno, které se obvykle v pracovních činnostech nepoužívají. Při realizaci jsem si uvědomila, že výrobou těchto výrobků se žáci také naučí si správně a smysluplně koordinovat a plánovat práci, jelikož se samotná výroba skládá z mnoha pracovních úkonů.

Velmi důležitou součástí jakékoli výuky je žáky správně motivovat, jako třeba výrobou jejich vlastní iniciály. Tímto si žáci vytvoří vztah k danému oboru a třeba se v něm v budoucnu budou chtít dále vzdělávat. Pracovní činnosti na základních školách dnes již radikálně ustupují výuce multimediálních technologií. Proto bychom, alespoň nějakým způsobem měli podpořit a omezit mizení tohoto oboru inovativní prací, která jim může dát nové rozměry a směr. Bylo by „nefér“ žáky ochudit o tak krásnou činnost, jako práce v dílnách se dřevem a jinými materiály.

Literatura

- CORBETT, Stephen, John Freeman, *Kompletní praktická příručka práce se dřevem*, 1. vyd., Rebo Productions CZ, Dobřejovice, 2002, 256 s., ISBN 80-7234-212-6
- DOBROVOLNÝ, Bohumil, *Ruční obrábění a zpracování kovů*, 1. vyd., Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1960, 232 s.
- FRIEDMANN, Zdeněk, *Didaktika technické výchovy*, Brno: Masarykova univerzita, 1993, 50 s. ISBN 80-210-0764-8.
- HODIS, Zdeněk, *Strojírenská technologie*, 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2013, 90 s., ISBN 978-80-210-6256-6
- PATŘIČNÝ, Martin, *Pracujeme se dřevem*, 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 1998, 72 s., ISBN 80-7169-699-4
- ŠKÁRA, Ivan, kolektiv, *Technické práce*, 1. vyd., Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, 136 s., ISBN 17-274-89

Kontaktní adresa

Adéla Jašíčková, **Pedagogická fakulta MU, Poříčí 31, Brno 603 00**,
adel.jasickova@gmail.com